

نومرو : ۹۳

اداره خانه

ایستانبول ، جفال اوغلنده

داثره اجتهدده

“ Idjtihad ” Constantinople

دوردنچی سنه

# اجتهاد

حریت فکریه یه خادم

پنجشنبه کونلری حیقار اجتماعی، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الرهامی صفا

۱۳ شباط ۱۳۲۹

آبونه

سنه لك آلتی آیلق

تورکیا ایچین ۴۵ غروش ۳۰ غروش

ممالك اجنبیه ایچین ۱۵۱ فرانق ۸ فرانق

نسخه سی ۵۰ یاره به

یابار که آنلر تحفلق، مراق واکلنجه ایله مشبوع بولندیی حالده کندییسی کویا بوندن قطعاً خبردار دگلش کی غیر قابل نفوذ بر حال و برجذیت کوسترر . اشته تماماً ظاهری و صوری اولان بو کوستریش آنی ترصد و تتبع ایدن کیمسه بی انک او خصلتندن کندییسی خبردار اولدیغنه قناعت کتیرمه سوق ایدر .

مثلاً ، اقامت ایتدیکی شهرک تجارت ، اهالی و اثار عتیقه سنه دائر معلومات طلبنده بولان ( سیر ه . له یارد ) ک دوسته جواباً اشاعیده صورتی محرر مکتوبی یازان قاضی ، انشای تحریرده قاچ کره کوز قیریمش ونه قادر کولمشدر :

عجب شهرتشارم و نشاط فوادم افندم .  
بندن طلب ایتدیکنز شی هم مشکل و همده فائده سزدر .  
هرنه قادر ایام حیاءک بر جوغی بو شهرده کچمش ایسه ده ، بن نه بوراده کی خانه لریک حدیدی تعداد ایتدم ونه ده اهالیکنک مقداری حقنده تحقیقاده بولندم ؛ بر کیمسه کندی مرکنک صرتنه نه یوکلندیکنی و دیگرینک کمیی داخلنه نه کی حوله آلدیغنی بیلیمک واکرناک بحثه کلنجه ، معلوم عالیبریکزدکه بو کی شیلر بنم ایشم دکلدرد . بو شهرک کچمش زماندرده کی تاریخی مسئله سنده ایسه : سیف ساطع اسلام بورالرینی فتح ایندجه یه قدر کفره فخره نک نه خلط بیدکلرینی آنجق الله ببیر .  
ای بنم کوزوم ، سکا عائد اولمان شیلری آده مه چالشمه .  
سن بزه کلدک و بزده سنی موطلولادق ، ارتق وار سلامتله عودت ایت !

حقیقت ، سز بر جوق کلام صرف ایتدیکنز . بونده بر بآس یوقدر . زیرا سوبلین بر آدم اولدیغنی کی دیکلینده دیگر بر آدمدر . سن کندی مملکتکنک خلقنجه معتاد اولدیغنی وجهله یورولنجه قدر شهرشهر طولاشدک ، فقط هیچ بر بردن نمون اولدک . بزشکرلر اولسون ؟ بوراده طوغدق و هیچ بر وقت بوراسنی ترک ایتکه ارزوکش دکلز . ممکن میدرکه ملتار پیننده تأسیس ایدله جک اختلاط عمومی بزم علم و ووفز اوزرینه بر تأثیر اجرا ایده بیلسون ؟ حاشا !

دیکله ، ای بنم اوغلم ! الله ایمان ایتک قدر علم و حکمت اوله ماز ، بتون کاشانی او خلق ایتمشدر ، اسرار خلقته نفوذ ایتکه چالشمله بز کندیمزی الله بی بکرتنه جکر ؟ باق ! شو بیلدیز دیگر بر بیلدیزک اطرافنده دور ایدر ، وشو قویروقلی بیلدیزده شوقدر زمانده کیدر وشوقدر زمانده عودت ایدرمی دیه جکر ؟ وازکچ ! اونلر هانکی ال ایله اورایه قونمشلر ایسه ینه او ال ایله سوق و تحریک اولنه جقلردر . لکن سن بکا : اوتیه چکل ، ای انسان ، چونکه بن سندن ده ا عالم ، وسندن ده ا زیاده کوردم ، دیه جک سنک ، اکر بو خصوصده سن بندن ده ا ای بر آدم اولدیغنه اینانیور ایسه ک خوش کلدک .

او فرانسزجه اولاجاق ، بونکده اساسی بنه تورکجه اولاجاق و ترجمه اولونا جاق . ایشه ایلک دفعه بوفکری ، بن تکلیف ایتدم و قبول ایتدیردم . امید وارم که عثمانلیرک شو مندوفر اموری کندیلرینک اداره ایده بیلمه لرینی تأمین ایچین باشلیجه وسائطدن بیری اولان بوسیستی یعنی معاملاتک بیر قسم مهمنک تورکجه اولاراق ضبط و اجرا ایدیلک اصولی ، امتیازلری فرانسزلره ویریلکده اولان قره دگزه شو مندوفر لر نده ده مصری طوتدوراجاغم ، فقط خطلری ایشلتمه یه باشلا دیقلرندن 10 سنه سوکره حرکت معاملاتنک و 20 سنه سوکره ده بالعموم ایشلتمه معامله لرینک تورکجه اولماسی شرطنی قبول ایتدیره حکم .

محترم جمال پاشا حضر تلری بو نقطه یه کلدیکی وقت آقشامک ساعت یدیسنی کچوردی . داخلیه ناظر منظر طلمت بکک کلدیکی خبر ویریلدی ؛ طلمت بک کیردی . موضوع ملاقات اولان مسئله لردن هنوز دورت مسئله واردی . قالان دورت مسئله حقنده ده کله جک هفته ایضاحات و معلومات ویرمه یی لطفاً وعد ایتدی . ایکی کنج و فعال ناظر منکر تواضع و صمیمیتله اوزاتیلان آللرینی محبت و حرمتله صیقاراق آیریلدم . دول معظمه یه آطه لر مسئله سنه دائر ویریلن واکون بوتون یومی غزته لده نشر ایدیلش اولان جوابی نوطه ده کی حرارت وزندکی یه بو ایکی آله تماس ایتدیکنمی دویدم .

15 شباط 1914 در قمر محمد عبدالله هجرت

### اجنبی نظرنده تورکلر

ابتداسی کچن هفته کی نسخه مزده مندرج اولان انکلیز محرر لرندن « چاولس روشر » ک تورکلر حقنده کی مقاله سنک دوای و صوکی :  
« تورک تماماً شن بر آدم دکلسه ده زمان زمان پر نشته و پر ذوقدر . ظن اولنورکه ، انک بویله بر خاصیه مالکیتندن بودنیاده اک آز واقف اولان بر کیمسه وار ایسه اوده ینه کندیسیدر . - یاخود ده ا طوغری سوبلیمک ارزو ایدیلیر ایسه دینله بیلیرکه ، او او یله شیر سوبلر و او یله شیر

راحت ایتک ایچون تورک حالاسکی دوشه مه سنه احتیاجدن وارسته دکلدر .

تورک تجارت وصنایع ایله پک آزار اشتغال ایدر، بوکبی ایشلر هان کافه دیگر ملکر الندهدر . او حالده ، مملک عثمانیه نیک امور اداره واقصاده سنده تورکک وظیفه وموقعی نهدر ؟ تورک باشلیجه رسمی مأموریتلری اشغال ایدر ، صدارتدن تا محله بکجیلکنه قدر بوتون خدمات وامور رسمیه تورک الندهدر . امور داخلیه ، اردو ، دونم

عدلیه و پولیس وقسماً سیرسفا ئن ایله شمندوفرلر هپ تورکره تخصیص اولمش کیدر . تورک ، مأموریت رسمیه سنی پک سرآزاده و لاابالیانه فقط رعایت ونزاکت ایله ایفا ایدر ایسه ده ، بعض مستثنای احوال دن ماعدا ، او حالا ایشده تیزطبعلق وسرعت کبی خواصی اکتساب ایدمه مشدر . سرعت ایله برایش ایفا ایتکده اولان بر تورکک حال و حرکتی ، اولدجه یوکسک بر سسله وسرعتله تکلم ایتک وال و بدنی شدتله تحریک ایتک

صورتنده ظاهر ایدر . اعتدال ایله ایفای وظیفه ایتدیکی زمانلر او نزاکت مجسمه عد اولنه بیلیر . بعض معاملات مشکله ، انک منطلق و موازنه رسمیه سنی دوچار تزلزل ایدر ایسه ده ، بسبتون اشکال ایدمه من . مثلاً : بوندن اون اون ایکی سنه مقدم سلطان سابق عبد الحمید ثانی نیک زمان سلطنتده ، تورک متخیزانندن بر ذانک اوغلی

که انکترده تحصیل ایتیش ایدی - ، ( فوت - بول ) تعیر اولنان ایاق طوی او یوننه پک مراق صاردرمش ایدی . بو چوچو استانبوله عودتنده ، برطاقم کندی کی کنجلی بر آزه طوپلایه رق پدرینک خانه سنه متصل و اطراف یوکسک دیوارلر ایله محاط بر بنجه یی او یون محله قلب ایله اوراده ، او کنجلیره بو مشهور انکلز او یوننک اصول وقواعدنی تعلیم و او یوننه تشویق ایتمه باشلامشدی . بونی خبر الان کیزی پولیس ، « طوپ » کله سندن حقیقی طوپ وخبره قورقوسی الهرق وبونده بر تشبث فسادکارانه ذهابنه دوشه رک خانه یی باصار .

بو او یوننه مخصوص اولان وتورکیاده او و قتلر پک آزار معلوم اولان طوپلر ، باجاق سپرلری ، دیرسک یا صدقاری

اللهه چوق شکر ، بن کندیمه لازم ایلیان شیلری اصلاً آرمهام . وسنک او کرند بکک شیلره ده هیچ بر اهمیت ویرم ، سنک کوردیکک شیلره کلنجه بن اولنری وسیله ضلالت عد ایدرم . زیاده معلومات سنک سعادتتی تضعیفی ایدمه ک : یوقسه . جنتی سن کوز لرگله می تحری ایدمه جکسک ؟

ای بنم عزیز دوستم ؟ اگر سن مسعود ایلوق ایسترایسه ک ، لا اله الا الله ! دی ، و کیمسه یه فنانق ایته . بو حالده سن نه قولدن ونه ده اولومدن قورقارسک ، زیرا البت برکون کله جک سنک ده وقتک تمام اوله جقدر .

اضعف العباد : امام زاده علی بوشایان دقت مکتوبک ، حاصل ایدمه جکی ایلک ضربۀ تأثیر زائل اولدقن صکره ، احتوا ایتدیکی فلسفه منیه ومینه جهتیه ، هر متفکر مدققک تقدیر وحیرتی جلب ایدمه جکنده شبهه یوقدر .

حقیقت ، کندی کندی مدنی عد ایدن شو صوک زمان ادملرندن بر چوغنک پک بیهوده وعقل بشرک اخاطیه مقتدر اولمیدنی و اوله میه جنی شیلر ایله اشتغالنه بشقه نه یولده و ناصل معنا ویریه بیلیر ؟

بو مکتوب هر تقدیر بوندن آتمش سته قدر اول یازلمش ایسه ده ، الان بر چوق اسکی تورکک ترجان افکار ایدر . کندی ایشندن بشقه هیچ برشیئی دوشونمین و دیگرینک ایشنه مداخله یی اصلاً خاطرینه کتیرمین بو اسکی تورک ، انزوا کاهنده کال سکوت وقاعتله او طورر وزمان ماضیده قوتو حاتیه ضبط ایتیش اولدینی ممالکدن کاه متفقاً و کاه منفرداً ، چوق کره حرباً و بعضاً صلحاً بر پارچه کسوب آیران و کندیسینی دائماً از عاجدن خالی قالمان ذکی کفره نیک فعالیت عظیمه و اختراعات هیولانیه سنه باقرق متعجب و متحیر اولمقدهدر . تأسف اولتور که بو اسکی تورک ، قوتو حات و استیلاده او قدر ایلری کیتد کدن صکره ، موجود ایله قناعت ایدرک کندنجه اتخان ایتدیکی طریقه ایلری کیتمکدن صرف نظر ایتدی .

مع مافیه مرور زمانله اروپا افکاری علی التدریج انک عادات وطبیعه دخول ونفوذ ایتدی - ستره ، انک ده نظری اوقشاییجی و ده فرح جبه سنک یرینه قائم اولدینی کبی ، خانه اشیاسی دخی اوروپا لیلشه رق کره وتلر صندالیله و مندرلره ، قنپه لره تحول ایتدی . مع مافیه تماماً

وتلطيفات ووداع ايچون استعمال ايديلن جل وتعبيرات هم مؤثر وهمده بر چوق احوالده جدی وصمیی در . بوايسه اسلامده فکر اخوتك بی معنا بر جمله دن عبارت اولماسندن ایلری کثیر . حاصل کلام ، تورکک جدأ صمیی بر آدم اولوب ، واسفاء بزم جمعیتز آره سنده پک آشکار کورونمکده اولان اولاس جعلیتدن کاملاً معرا اولدیغی کوردیکمدن جدأ ممنونم .

تورکک تردی وتنزل ایتیمکده اولدیغنه دائر بر چوق سوز ایشیدییور و اوقویورز . عجبا بزکندیمز دیگر بر نوع تردی وتنزل ایله معلول ومصاب دکل یز ؛ اوکیسه سیله چوق مغرور ملت آره سنده دال بوداق صالمش اولان ییان علتی عاقبت ملتک علو جنبه عائد نه سی وار ایسه هپسینی کمیروب بتیره جکدر .

تورکک حال حاضرده کافه امور حکومتی ائنده طومقمده یعنی امور اداره مملکتی بالذات کندی تدویر ایتیمکده ایسه ده ، تورکیاده بر چوق سنه لر اقامت ایدرک تورکیا امورینک هرجهته وقوف پیدا ایتش معروف برانکلیز جنتلمندن ایشتدیکمه کوره . تورکک پک ایی آدملرایسه ده ، اداره امور حکومتده هیچ بهره ولیاقت صاحبی دکلردر پولیتیکا تورکیه ایچون اولدیغی کبی دیگر هانکی بر مملکت ایچون دخی عین درجه ده بر فلاکت ومصیبتدر . فرقه جلیق خسته لنی ایسه پولیتیکه دن دها دهشتلی برلادر . پولیتیکا جلیق وفرقه جلیق ایله معلول بر مملکت سالم بر منطق وثابت بر موازنه مالک اولمديقندن بوخسته لقلر دوام ایتدیکی مدتیجه مملکت ایچون جدی برترقی ممکن دکلدر . مملکتده موجودا ک قوتلی فرقه یه منسوب بر چوق کیمسه لرک مع التأسف ( Statesman اداره آدمی ) اولمقدن زیاده پولیتیکاجی اولدق لری کوردیم . مع مافیة یوقاریده ذکر ی سبقت ایدن معروف انکلیز جنتلمنک فکری طوغری ایسه ، بز انکلیزلر حال حاضر حکومتی تشکیل ایدن اعضادن بعضیلری ، بر مدت موقته ایچون ، تورکیا یه ویره بیلیرز ، بو حواله بز هیچ برشی غائب ایتیه جکمز کبی دوستم تورکک ایام باقیه حیاتی دخی برکون مسرتله مرور ایتیه جکنه سزی تأمین ایدرم .

وغریب الشکل البسه وسائره کبی پولیسجه قطعاً معلوم اولیان برطاقم جالب شبهه اشیا و ادوات سبب اتهام عد ایدیلرک خانه صاحبی وکنجک پدری اولان اوذات توقیف ایدیلر . اصل او یونک اویناندیغی طویلرکک تهلمکلی مواد عد ایدیلر . وبراشتعال تخریبکارانه دن تحفظ ایچون مذکور طویلرکک دقت واهمیتله صوایحنه قونیلور ، وکیفیت پادشاهه در حال اخبار ایدیلر . بوانشاده تحت توقیفده بولان کنجک پدری نک طوغریجه انکلتزه سفارتخانه نه سنه مراجعت ایتیه سی اوزرینه ، محضاً جناسیتقندن عبارت اولوب داعی تهلمکده هیچ برجهتی اولیان مذکور طوپ او یونی ادواتنک صورت استعمالی تعریف ایتیمک اوزره سفارتدن پولیس نظارتنه بر مأمور کوندربلور . بومأموره پولیس ناظری و دیگر مامورین حضورنده اصل تهلمکلی عد ایدیلن طویلری بلا تردد سوکر وایچنده کی لاستیک ظرفی چیقاره رق کوسترر و او یونی تفصیلاً تعریف ایدر . مع مافیة مأمورینا کلتجه ایچون نصب وتعیین اولمقد قری کبی ، بونلرک جهلارینک عالم نظرنده اثبات وتشمیری دخی موافق کورولمیه رک ، شرف مأموریتی صیانه پدر ، اوغلنک او مکمل او یونله اشتغالنک نتیجه سی اولمق اوزره موقه آسیا ولایتلرندن برینه تبعید ایدیلر . مع مافیة مامورینک رسمیتی ، ومأموریت رسمیه نک ساخته شرفی کیفیت یانکیز تورکیا یه منحصر ومخصوص دکلدر . بو اوروپانک همان هر طرفنده آز وچوق تصادف ایدیلن بر حالدر . اصل تورکک مأمور ، ایضای وظیفه یه خواهشکر اکثریا نازک فقط غریب صورته جدی بر شخصدر . خصوصیاتده تورکک غایت لطیف ، مهمان نواز وکندی حقنده دائماً حسن ظنده بولنلمه سنی ارزو ایدر بر آدمدر . اکر اونک سوکیلی استانبولی ، مملکتی ، اهالیسی ، یه دیکی یمکی ویاخود کندینک اولان هر هانکی برشی حقنده بیان تقدیرات ایدر ایسه کز ، انک حسیاتنه اشتراک کزدن طولانی کندنده جدأ برحس منتداری وشکران اواینر . کرکک خصوصی وکرکک رسمی زیارت وجمعیتلرده وهر هانکی بر درلو اجتماعده مسافره سیغاره ، قهوه ، چای وحتی بعضاً طساتنی اکرام اولنور ؛ واستفسار خاطر ، التفات

بوصوك زمانلرده توركييا پك اوزون بر مدتدنبري  
 طالمش اولديني اويقودن قسماً بيدار اوليور؛ فقط، غربى  
 «اوروپا» نك «خرستيان» و «مدنى» ملتارينك مالك  
 اولدقلرى منافع ماديه دن بعضلرينى اخذ و تمثيل ايچون  
 ياكاش استقامت و يرلمش بر حركتده بولنديغه شبهه يوقدر.  
 بو بيدارى و حركت ايجابى اوله رق تلغراف، تله فون،  
 شمندوفر طبع دستكاهلرى و سائر كى مختراعات فيه دن  
 اولوب، احتياجات حربه و صلحيه ده مستعمل بولان  
 بعض الات و ادوات مبايعه و تدارك اولدى ايسه ده،  
 بونلرك هيچ برى اك اى جنسدن دكلدر. حالوكه اكثرثا  
 ايكنجى و حتى اوچنجى ال مواددن يعنى اك عادى جنسدن  
 و يا خود پك زياده اسكى اولان بو الات و ادوات ايچون،  
 شبهه يوق كه، توركييا كيو كسك و اك اى بر فيئات تاديه  
 اتمشدر. مثلاً هيچ لزومى اوليان بر چوق منخيلر  
 ياپه رق استانبوله واصل اولان شمندوفر خطى بوديديكمزى  
 مثبت ايشلردن بريدر. بو خط بهر كيلو مترو باشنه شو  
 قدر تأمينات اچمى اعطا اولمق اساسى اوزره بر متهده  
 و يرلمش اولديغندن، كيلومترلر عددينك تزييدى ايچون  
 بو عادى حيله به مراجعت ايدلشدر. خط مذكوره  
 طوغرى بر استقامت و يرلمك صورتيله حتى شمدى بيله  
 بر چوق تصرف تأمين ايديله بيلير.

شبهه يوق كه اوروپا لير توركيياي طولانديريله بيله جك  
 اك مساعد محل بولمش و اويله جه صويمشدر. ايلروسى  
 ايچون توركيانك يابه جنى بر ايش وار ايسه اوده : نه  
 طلب ايتديكنى و طلب ايتديكى شيك نه جنس شى اولديغى  
 و بونلره نه پاره و يرلمسى لازمكديكى اكلامق و بيلمك  
 ايچون كندى جنسندن بر قاچ كشى نى معلومات فيه  
 تحصيلنه سوق اتمكدر. — عين زمانده عفت و صميميته  
 حركت ايدر و شايان اعتماد و صايدة بولنور بعض مشاور  
 قيلر تداركى دخى الزمدر؛ كه بو ذوات توركيانك  
 ويره جكى پاره به مقابل الثاينى و الايكى مواد ايله ايديله ميسى  
 خصوصى تأمين ايتسينلر. توركياده جدا شايان اصلاح

بر ماده وار ايسه، اوده پاره (مسكوكات) ايشيدر.  
 بو اويله قاريشيق، اويله صارماشقى و اويله مزعج بر  
 كيفيتدر كه بتون دنيا ده بر مثلى ده ا يوقدر. بونك  
 اصلاح اولنه مامسك باشليجه سببى ايسه، صرافلردر.  
 پاره نك بويه قاريشيق حالده قالماسى صرافلر ايچون پك  
 اهميتليدر؛ زير انلر، عمومك ضررينه اوله رق، كنديلرى  
 ايچون پك بيوك منافع تقديه تأمين اتمكده درلر. قوتلى  
 بر حكومتك بو خصوصه يابه جنى شى، اسكى پاره يى  
 طولايوب، يرينه هر سكه نك هر يرده فيئاتى دكشمز، يكي پاره  
 اخراج ايتك، بوسورتله بر طاقم مختكر لره قارشى خلقك منفتى  
 صيانت و تأمين ايتك اوله جقدر. كذلك امتياز لرو مونوپوللر  
 اعطا و تأسيسنده دخى هر شيدن اول مملكه خلقك  
 نفقى كوزه تمك بر حكومت ايچون اك مهم وظايفدندر.  
 قواى بدنیه و اعمارات و خطوط بحثنه كلنجه، بلاتردديه  
 بيلير مكه طبيعت تور كه بو خصوصه پك مساعده كار بولمشدر.  
 بدن و قواى بدنیه جه تورك صاغلام و قوتلى اولدينى كى  
 وجهاً دخى كوزله پك يقيندر. توركك قادين قسمنه  
 كلنجه، بونلرك اولرينك خارجنده كيدكلرى لباس بوباده  
 شخصى بر فكر حاصل اتمكه مساعده دكسه ده، انلرك  
 دخى ار ككلرينه لايق اولدقلرى اكلاشامقده در.

توركلرك استانبولى تزيين و تطهير ايتمه مكدكه كى غناد  
 و ثباتى پك چوق سويلشمش و يازلمش شيلردندر. بوبويه  
 ايسه ده مباني جسمه دن بعضلرى مثلاً سليمانيه جامى  
 كرك فن معمارى و كرك مزينات جهتيله اوروپانك امثالى  
 بنالردن هيچده اشاغى دكلدر. استانبول اولرى و بنالرى  
 ايچون بعض كيمسه لر «كوزل سوپروتى» ديورلر،  
 بوبلكه طوغرى اوله بيلير، فقط بزولنده ده «چيركين  
 سوپروتى» ايله محاط بولمقده اولديغمز نه دييه لم؛ لوندره  
 اولرى فى الحقيقه ده صاغلامدر، چونكه بونلرى انشا  
 ايچون طوغله استعمال اوليور، بوكا مقابل توركلر  
 اولرني اغاجدن انشا ايديلورلر. شوراسنى ده سويله يم كه،  
 تورك صنايع معماریه سنك وجوه اصلیه سنندن اولان

قہ ویوکسک منارہ وقولہ لر دکل یالکز استانبولک ،  
دہا برچوق شہرلرک خطوط سماویہ سنی جدآ اصلاح  
وتزین ایتشدہر .  
تورک، صفت قدیمہ حربیہ سنی حالا غائب ایتماش  
اولدینغی و عندالایجاب وطنی اوغرندہ بلاشکایت ترک  
حیات ایدہ بیلہ جکئی صوک محاربہ لر دنیاہ برکرہ دہا ارانہ  
وائبات ایتدیکی کبی، شجیع وجسور بر آدم حقندہ ایجابات  
عدالتی ایفایہ ارزو کش اولنلر نظرندہ اونک شرف  
و حیثیت عسکر یہ سی دخی محافظہ واکمال اولندی .

ارزولرینی تشخیصلرینہ اساس اتخاذایدن کاهنلر ،  
تورکک اوروپا قطعہ سندن بتون بتون اخراجی اخبار  
ایتمشلر ایدی . لکن اوحالا اورادہ در ، واکر بوصوک  
وقوعات و محاربہ لر دن تحصیل ایدن درسلی ذہنہ ایجہ  
یرلشدیرر ایسہ ، اوروپا خریطہ سی اوزرندہ دہا چوق  
اوزون زمان قالاہ بیلیر . خار جدن مداخلہ ایدنلرک کثرتی  
دوشونولور ایسہ تورکک بودر جہ موقفیتہ جدآ حیرت ایدیلیر .

بو خارجی مداخلہ جیلر بر لرلرینی پک زیادہ قیصقانونب ،  
ہربری دیگرندن شبہہ ایتکدہ اولدینغندن ، ماضیدہ  
اولدینغی کبی استقبالہ دخی بونلری بربرینہ دوشورہ رک  
تورکیانک کندنہ بر فرصت تأمین ایتمی پک ممکندر .  
چونکہ بونلرک ہا : بلا استثنا کافہ سی تورکک محب اولدینغی  
بیان ایتکدہ درلر ، معافیہ بو محبت تورکک شخصہ  
دکل ، آنجق آندن قوپارہ بیلہ جکلری شیلرہ توجیہ  
ایدلشدہر . اوروپادہ ہر حکومت بر درجہ قدر بوکا  
مشابہ بعض قیودایلہ مقید اولوب ، دیگر اتحاد ویا ائتلاف  
دولینک مساعداہ سی اولمقسزین ، کندی ارزو ایتدیکی  
خط حرکتی تعقیب ایدہ مر .  
فی الحقیقہ تورکیانک اوروپا قطعہ سندنہ کی اراضیسی  
پک چوق تناقص ایدہ جک ایسہ دہ ، اصل مهم قسمی  
ینہ کندی الندہ قالاہ جقدر ، بناء علیہ اکر تورک عاقل  
ودور اندیش ایسہ ، تراکیادن الندہ قالاہ جق قسمی  
در عقب وبلا افاتہ وقت مکملآ تحکیم ایتکدہ کی اہمیتی

کوروب تقدیر ایدہ جکی کبی خصوصاً آناطولیہ کی ممالکینی  
دخی یکوجود و محکم بر حالہ کتیر مکہ اہتمام ایدہ جکدر .  
امید ایدہ رز کہ او ، آسیادہ کی موقعی اصلاح ایچون  
بتون اصول جدیدہ نی تطبیق ایدہ بیلیمک مساعداہ سنہ مظهر  
اولور . آسیادہ یاییلہ جق پک چوق ایش اولدینغی معلومدر .  
تورکیا آسیادہ یاپہ جنی اصلاحاتک تمامی اجراسی ایچون  
اوروپا عقلی قوللانسیہ بیلہ - یعنی بعض اوروپالی مشاورلر  
استخدام ایتسہ بیلہ - ہر حالہ یاپہ جنی شیئی کندی  
حسابنہ و کندیسی یاپمیلیر .

برملک استقلاللی اوزرندہ برچوق محاربہ لر دن زیادہ  
تأثیر تخریبکاریسی اولدینغی محقق بولنان سلاح مالی ایلہ  
مداخلہ وقونطرولہ قطعياً میدان ویرلمہ ملی ومساعدہ  
ایدلہ میلیر .

اکر تورک طامش اولدینغی اویقودن تماماً اویانیر ،  
وہر ایشک نصل اولمہ سی لازمکدیکئی کورمکہ واکلامقہ  
سی ایدر ایسہ ، آنک تجدد وترقیسی پک سریع اولور ؛  
چونکہ بن قانعم کہ اوقوہ دماغیہ دن محروم دکادر . انک  
باشلیجہ نقصانی : اولاً تعلیم و تربیہ علمیہ سنک اسکیلکنندہ  
ثانیاً قوہ دماغیہ سنی ایجاب ایدن یردہ تطبیق ایدہ .  
مہ مسندہ در . تورک انکلیز ملتہ قارشو بیوک بر محبت پروردہ  
ایتکدہ اولدینغی کبی بن بیلیر مکہ اونک دہ انکلتہ دہ پک چوق  
حقیق دوستلری دہ واردر . مناسبات تجاریہ دن ماعدا  
مناسبات دوستانہ متقابلہ بسلیمکدہ ہم تورکیانک و ہم دہ  
انکلتہ دن پک بیوک منفعلری واردر . چونکہ انکلتہ  
دنیا ناک ال بیوک قوہ احمدیہ سنہ مالک یاخود اک چوق  
مسلم تبعیہ حاکم بر قوت اولدینغی کبی ترکیا پادشاہی  
دخی بتون اسلامک خلیفہ سی یعنی دماغ مذہبیسیدر .  
اقتضا ایدر کہ ، بتون متفکر انکلیزلر بونک نہ دیمک  
اولدینغی وعالم اسلام ترکینک معناسی اوکرنسونلر واکلا-  
سونلر کہ بو قوہ عظیمہ ومہیبہ نی بتون دنیا ناک صلح  
وسلامتی علی العموم اخوت بشریہ نک تأمین وتأسیسی  
خصوصندہ استعمال ایدہ بیلسونلر .

## ارمنی ادبیاتندن:

### روحنده بر سلطانی اولانلر

درویشی کوردم ؛ سیاه صاچلری بولکوم بولکوم صیرتندن  
آشاغی دوکیلیوردی ؛ چول کوشی کبی باقیرنکنده دریسندن  
باشقه بر شی ایله مستور اولیان چیللاق وجودی اوزرینه  
دوکیلیوردی . هلال شکنده دمیرنل که خلقت و حیاتک، والدی .  
صنایک ونورک منبی اولان عذاب عالمشولک رمزی در! . صاغ  
همسندن آصیلیوردی .

او ، جنوب سرائردن کلییوردی ؛ ابواب فکری ذهنک  
اوکنه آچان چلیک تبری ، صول التده درویش نفیری واردی ؛  
عربان وجودی قمری برپشمال ایله اورتمشدی ؛ خارق العاده  
برخیال کبی روان اولیوردی ، زیر کوزلرک نورنه بردفعه  
نمایان اولوب بیلنمز یولاردن مقدرات مجبویه دوغری پویان  
اولان قوروقلو بیلدیز کبی ! آرتیق بر دها کورونمده دی ،  
بن کندیشی ، شهرک خنجاخنچ اهالی ایله دولو میدانده دیکلدهم .  
بیابان دن کلن نغمه کار ، بلند آواز ، متین آهنکلی بر نوحه ،  
برفریاد . بر ترانه حاسی کبی ترنم ایتدیکی ترانه یی اوازدهم  
ایچنده دیکلدهم ...

« ای اسفهان وبغدادک شاهانه شاهراهرلی ! شرق بینظیرک  
ایپک وزیالری ، افکار و صنائعی مملکتدن مملکته ، دیاردن  
دیاره نقل ایدن بلند نام کاربانلرک غبارینی ایشته آیاقلرک  
اوزردن سیلکیورم .

شهرتلری ایران ایله تورانک مابه الافتخاری اولان شان  
وشرفلرک غبارزربنی وارسون دوداقلرم بویابانچی آداملر آره سینه  
سریسون ، وین بودورادور مملکتک اوزاق ملتلی آره سینه  
« غائر » ایله « سیلان » قیزلرک سینه لرینی بدائع نمون نورلریله  
کوزلندیرن رؤیالرک ورقلرینی اکیم .

« ایشیدیکز ! ای دیار اجنبی قرداشلری ، ای سز !  
طائیدیم ، فقط آمالکیزله ، سقوط املکیزک حزنلریله ، رب  
وکانلرکیزله ، کوزیاشلرکیزله ، خنده لریکیزله اینس روح اولان  
سزلر ! ایشیدیکز !

« طلوع ایدن هر برکونک برلکده کتیردیکی صباح انشراح  
وانبساطی ، غروب ایدن هر برکونشک آرقه سننده بیراقدینی  
حزن شامی سزده سلاملارم . بن ، زاده جنوب ؛ سز ، « فرات »  
و « دجال » پوکارلردن تسکین عطش ایدن اقوام ؛ بکانه قدار  
بیکانه ، فقط نه قدار یاقین سکز ! طبق کوهده کی شبنم کبی که  
پک اوزاقدن کلیر ، فقط وادیلرک درینلکرنده نشوونما بولان  
چنلر پک یاقین در .

تورک وتورکیا حقنده بالذات اجرا ایتدیکی تحقیقات  
وتدقیقات ایله واصل اولدینی حقایق بودرجه حق کویانه  
نشر ایلش اولان صاحب مقاله مستر چارلس روشره  
وراده حق وحقیت نامنه عرض تشکر ومنتداری ایلرم .  
بوزاتک بروجه بالا نقل ایدیلن مقاله سنک صوکلرینه  
طوغری : « بن بیلیرکه تورکیانک انکلتزده بر خیلی  
حقیق دوستلری واردر . » جمله سیله بیان ایتدیکی  
دوستلریزدن بعضلرینک اسامیسنی بورایه یازیورم .  
بوزواتک تورکرجه طانمهی الزمدر :

« آرثر دایوزی ( ژاپونیا حقنده یازدینی اثر ایله  
معروفدر )

« مستر آرثر فیالد ( انکلز - عثمانلی قومیته سی سرکابی )  
« چارلس روشره ( محرر مقاله ) .

« دوس محمد اقدی The african Times and orient

Reviuev نام رساله شریفه صاحب و محرری

مستر عبدالحجید ( علم حقوق معلمی ) ،  
پرنس قارتاجا ( هند وقادینلر وکیلی ) ،  
میس هاوستون کیس .

مستر اودونل اوف اودونل ( انکلز - عثمانلی  
قومیته سی اعضاسندن ) ، مستر میرزا علی محمد خان ، مستر  
مارق جاج ، « ت ، ف . » رایدور ( ارناودلق قومیته سی  
اعضاسندن ) ، دوکتور پلانز . لوردلایمنغتون . لورد موریه .  
مستر کیر هاردی .

مستر او بری هربرث « مبعوث » میرالای هایم  
( ۱ . ع . ن . اعضاسی )

اکثریسی انکلز - عثمانلی قومیته سی اعضاسندن  
بولان بو ذوات محترمه نک کافه سی یکوچود ویک لسان  
اوله رق ادرنه نک دولت عثمانیه یه ترک ایدله سی حقنده  
انکلتزه حکومتی نزدنده تشبثات مشترکه جدیده  
بولتمشلردی . مووی الیهمه تورکر نامنه تشکر و بیان محبت  
ایدهرز .